

de Volkskrant

Brinkhorst kan leren van Adam Smith

Minister Brinkhorst geeft te kennen dat hij streeft naar meer vraagsturing in het onderwijs (*de Volkskrant*, 1 maart). Met staatssecretaris Rutte en het kabinet, zo zegt hij, werkt hij toe naar een hoger-onderwijsmarkt. De vraag is of dit zal leiden tot de 'Europese Renaissance' die hij voor zich ziet, of tot de nieuwe Middeleeuwen.

Het is een trend die ik de laatste tijd vaak zie: hoe geven we een extra impuls aan de energievoorziening? Hoe regelen we dat treinen zonder vertraging rijden? Hoe garanderen we goede medische zorg voor alle burgers?

Het antwoord: we laten het over aan de markt. Toegepast op het onderwijs leidt dit tot: onderwijs als markt, de school als onderwijs-fabriek of leerwinkel, de student als consument.

Ook ik heb mijn portie Adam Smith gehad. Ik heb het over zijn standaardwerk *An Inquiry into the Nature And Causes of the Wealth of Nations* uit 1776). De bakker bakt, de boer boert, de slager slacht. Waarom? Niet omdat ze

jou willen voeden, maar omdat ze geld willen verdienen. Zij realiseren het aanbod, zij voorzien in de vraag.

Adam Smith had natuurlijk gelijk: we leven niet in een wereld vol met menslievende altruïsten. Zijn mensbeeld is cynisch, maar waar. Deze gedachte is thans zo wijdverbreid dat de overheid haar beleid ervan afleidt. Voor een deel gaat dat goed: neem bijvoorbeeld de privatisering van de postbrieven en de telefonie. Voor een deel gaat dat niet zo goed: werp een blik op je zorgpolis. Willen we niet blind beleid maken, dan moeten we lering trekken uit onze ervaringen. En wat leren die ons? Sommige zaken kan je maar beter niet overlaten aan de markt.

Ook het hoger onderwijs valt ten prooi aan dit marktdenken. Onder het mom van een 'terugtrekkende overheid' draagt de staat zo veel mogelijk over aan de markt. De bekostiging van hogeschole en universiteiten wordt gekoppeld aan het aantal ingeschreven studenten. Om het hoofd te bieden aan deze onzekere financiële situatie, zetten

de onderwijsinstellingen alles op alles om studenten binnen te halen.

In de ogen van de staatssecretaris van Onderwijs zal deze concurrentie ertoe leiden dat instellingen elkaar aftroeven op basis van de kwaliteit van het geboden onderwijs: de een heeft zijn zaakjes nóg beter op orde dan de ander.

Helaas, de praktijk is anders. Wie de jaarlijkse studiebeurs, gehouden in de jaarbeurs te Utrecht, binnenloopt, krijgt hier een duidelijk beeld van. De circa 88 duizend bezoekers van deze beurs worden overgoten met neonlicht, overspoeld met gratis prullaria en overdonderd door hitsige promotie-medewerkers. De werkelijkheid van concurrentie is er geen van kwaliteit maar van reclame, marketing en propaganda. Het kabinet spreekt over een 'terugtrekkende overheid', ik noem het weglopen. Het wordt tijd dat de overheid haar verantwoordelijkheid neemt.

Jonathan Mijs

De auteur is student sociologie en voorzitter Landelijke Studenten Vakbond (LSVb).